ROK II. CZERWIEC 1928. № 6 (12).

ŚWIAT SZACHOWY

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU SZACHOWEGO.

Redaktor: D. PRZEPIÓRKA.

Redakcja i Administracja: Warszawa. Wierzbowa 8, w lokalu Warsz. Tow. Zwolenników Gry Szachowej, tel. 82-13.

Prenumerata kwart. 2 zł. 70 gr. półrocz. 5.40, rocz. 10.80 wraz z przesyłką pocztową.

Numer pojedyńczy 1 zł. Konto czekowe P. K. O. 16.551

Redakcja czynna w poniedziałki i piątki od g. 7 do 10 wiecz.

Dr. Max Euwe.

Hetman i pion przeciw Hetmanowi.

(ROTTERDAMSCH SCHAAKNIEUWS.)

Końcówki z hetmanami nie są jeszcze w dostatecznym stopniu zbadane W pozycjach wieży i piona przeciw wieży po dalszej poprawnej grze można przewidzieć, jaki będzie wynik, zupełnie inaczej ma się rzecz z hetmanami w analogicznych pozycjach.

Niektóre z nich są już wyczerpująco zbadane, ale nie jesteśmy jeszcze w możności dać całkowicie obmyślonego systemu gry.

A jednak końcówki H+P contra H nie należą do rzadkości. Często zdarza się w końcówkach pionowych, że obie strony jednocześnie doprowadzają swoje wolne piony na ósmą linję, po całym zaś szeregu szachów może powstać wyżej wspomniana końcówka. Praktyka wykazuje, że doprowadzenia piona na siódmą, względnie drugą linję nie jest tak uciążliwe, prawdziwa trudność polega właściwie na doprowadzeniu zaawansowanego piona na pole przemiany.

W dalszych badaniach ograniczymy się właśnie do tego wypadku (białe: H+P na 7. linji, czarne: H) i podajemy kilka uwag, jak powinny rozgrywać podaną końcówkę zarówno białe jak i czarne.

Jest samo przez się zrozumiałe, że każde posunięcie czarnych musi mieć na celu powstrzymanie piona, a jest to możliwe w czterech wypadkach.

1. Przez dawanie szacha.
2. Przez związanie na przekątni. (Cz. Hd6 B: Pe7, Kf8)
3. Przez związanie na poziomej. (Cz. Hb7 B: Pg7, Kh7)
4. Przez zaatakowanie pola przemiany.

Ten porządek w jakim wymieniliśmy obrony czarnych wskazuje nam równocześnie najlepsze obrony. Jest bowiem rzeczą jasną, że zaatakowanie pola przemiany jest najmniej korzystne dla czarnych, wszak wystarczy, aby białe po daniu kilku szachów zaatakowały również pole przemiany, wtedy naturalnie partja jest skończona.

Np. B: Kf6, Hg5 Pe7 Cz: Ka2, Hd7.

1. Hg2† Kb3 2. Hf3† Kc2 3. He2† i 4. e8H.

Związanie ukośne jest więcej korzystne, niż poziome, stoi to w związku z większą ilością szachów, jakie czarne mogą dać, jeśli przez ruch królem związanie zostanie uchylone. W pierwszym wypadku liczba szachów jest większa.

Np.: I. B: Kg7, Pf7. Po ruchu Kg8 nastąpi tylko Hg4† (1. Hd8? f8H)
II. B: Kg8, Pf7 Cz. Hd5. Po Kg7 nastąpi zarówno Hd4†, jak i Hg5† i Hg2†

Jeżeli w pierwszym wypadku biały hetman stoi na e4, to po 1. Kg8 partja jest wygraną, podczas gdy w drugiej pozycji niema takiego pola dla białych, któreby atakowały równocześnie pola g2, d4 i g5. Wśród związań poziomych najdogodniejsze jest to, gdy hetman czarny stoi na polu tego samego koloru co pion, gdyż w tym wypadku przejść można z poziomego przytrzymania do ukośnego w dwojaki sposób.

Np. (Hc7—Pf7, Kg7) Po 1. Kg8 nastąpi tylko Hc4, w pozycji zaś Hb7—Pf7, Kg7) po Kg8 zarówno Hb3 jak i Hd5).

Z pośród związań na djagonali najdogodniejszem jest związanie w oddaleniu o dwa pola od piona np. Pf7,—Hd5; wtedy jest możliwe największa ilość szachów.

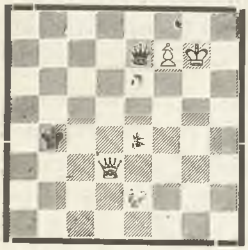
Dalej praktyka wykazuje, że przy ściganiu białego króla szachy ukośne są często lepsze, niż pionowe i prawie zawsze lepsze, niż poziome. Z dwu rodzajów pionowych szachów pierwszeństwo należy oddać szachom z dołu. Jeżeli biały król znajduje się przed swoim pionem i niebezpieczeństwo przemiany nie grozi bezpośrednio, nie należy szachować, lecz robić posunięcia obojętne, dopiero wtedy, gdy król znowu się ukaże, powtórnie szachować.

Czarny król w tej końcówce nie odgrywa roli figury atakującej należy się starać, aby króla umieścić na skraju szachownicy, aby zostawić czarnemu hetmanowi jaknajwięcej swobody ruchów, przyczem trzeba unikać niebezpiecznych terenów. Te niebezpieczne tereny otrzymamy, jeżeli z pola na którem stoi pion przeprowadzimy wszelakie możliwe linie pionowe, ukośne, poziome np. z pola e7 : e7—a7, e7—a3, e7—e1, e7—h4 i e7—h7. Jeśli więc mamy piona na e7 to jest rozsądnem umieszczenie króla czarnego pomiędzy temi linjami, np. na polach a5, lub a6. Jeżeli mamy do czynienia z pionami f, g, h, to wtedy przestrzeń między niebezpiecznemi terenami jest większa, stąd mamy większy wybór pól dla króla; jest to więc jedna z przyczyn dla których pion e jest silniejszy, niż f, g, lub h.

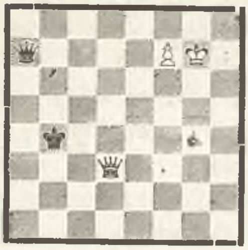
W powyższem zawierają się również rady dla białych; trzeba starać się by czarne nie mogły szachować, następnie, by związanie ukośne sprowadzić do poziomego, jeśli się to osiągnęło, to zwykle koniec jest bliski. Jeśli biały pion stoi na f7, a król na linji g, to najlepszem polem dla białego hetmana jest pole f5, jeśli zaś król biały jest na linji e, to pole d5.

Teraz podajemy trzy przykłady, gdzie można wypróbować wyżej podane prawidła.

I.

II.

III.

Białe zaczynają i wygrywają.

I. Hf5! (grozi Kg8) 1. · · Ha7! (Na Hc7 nastąpi Hg4† i Kg8, na Hb7, Hb1†) 2. Kh7, Kb3 (Hetman nie może opuścić swego miejsca) 3. Hf3† K ∞ 4. Hg2, lub Hg4† i 5. Hg7 z wygraną.

II. Hf5, Ka3 (hetman nie może opuścić pola a7. Na inne ruchy króla nastąpi mniej więcej to samo) 2. Hf3†, Kb4 (Ka2, Hg2† i Kg8) 3. Kh6. Hb6† (a6†) 4. Kh7, Ha7 5. Hg4† i 6. Hg7.

III. 1.Kh7, Hh1† 2. Kg7, Ha1† 3. Kg8, Ha2 4. Hb6†, Kc3! (jedyny ruch) 5. Kg7, Hg2† 6. Hg6, Hb7, 7. Kg8, Hd5 (Hb3? Hg3†) 8. Kh7, Hh1† 9. Hh6, He4† (lub b1) 10. Kh8! i wygrywa. Oto przykład na niekorzystną pozycję czarnego króla.

Turniej w Cieplicach Trenczyńskich.

Kosticz	—	1/2	1/2	1/2	1/2	0	1	1	1	1	1	1	8 p.
A. Steiner	1/2	—	1/2	1/2	1/2	1	1	1/2	1	1	0	1	7 1/2 p.
Sämisch	1/2	1/2	—	1/2	1/2	1	1/2	1/2	1/2	1	1/2	1	7 p.
Spielmann	1/2	1/2	1/2	—	1/2	0	1/2	1	1/2	1/2	1	1	6 1/2 p.
Grünfeld	1/2	1/2	1/2	1/2	—	0	1	1/2	1/2	1/2	1/2	1	6 p.
Reti	1	0	0	1	1	—	1/2	0	1/2	0	1	1	6 p.
Hromadka	0	0	1/2	1/2	0	1/2	—	1	1	0	1	1/2	5 p.
Walter	0	1/2	1/2	0	1/2	1	0	—	1	0	1/2	1	5 p.
Pokorny	0	0	1/2	1/2	1/2	1/2	0	0	—	1	1	1/2	4 1/2 p.
Hönlinger	0	0	0	1/2	1/2	1	1	1	0	—	0	0	4 p.
Engel	0	1	1/2	0	1/2	0	0	1/2	0	1	—	0	3 1/2 p.
Zobel	0	0	0	0	0	0	1/2	0	1/2	1	1	—	3 p.

Ostatni międzynarodowy turniej w Cieplicach Trenczyńskich był terenem bardzo ostrej walki; zgromadził on cały szereg wybitnych mistrzów, przeto zasługuje na uwagę ostateczny rezultat. Zwycięzcą został mistrz jugosłowiański Borys Kosticz 8 p., przed A. Steinerem $7^{1/2}$ p. Tak widzimy, że obaj bracia Steinerzy należą do bardzo poważnej klasy mistrzowskiej. Trzecie miejsce osiągnął Sämisch, jako jedyny niepokonany zawodnik 7 p. Czwartą nagrodę otrzymał Spielman, a piątą i szóstą nagrodą podzielili się Grünfeld i Reti. W grupie zwycięzców najlepszy rezultat osiągnęli: Reti, Steiner i Sämisch. Dalsze miejsca zajęli zawodnicy czescy Hromadka i Walter po 5 p., Pokorny $4^{1/2}$, Hönlinger 4 p., Engel $3^{1/2}$ i Zobel 3 p. Z nich najlepszy wynik z nagrodzonymi uzyskał Walter, osiągając $2^{1/2}$ p! Bliższe szczegóły w tabeli.

PARTJA Nr 100

Turniej w Cieplicach Trenczyńskich
1928

Caro-Kann.

Białe:	Czarne:
R. Spielmann	M. Walter

1. e2–e4 c7—c6
2. Sb1—c3 d7—d5
3. Sg1—f3 . . .

Białe zamiast przez d4 przejść w partję klasyczną grają na komplikacje.

3. . . . . . Sg8—f6

uznane w praktyce za najlepsze. Po 3... d4 nastąpi 4. Se2,c5 5. Sg3, Sc6 6. Gc4,e5 7. d3, Ge7 8. 0—0, Sf6 9. Sg5!, 0—0 10. f4 (Bogolubow-Tartakower, Wiedeń 1922)

4. e4—e5 Sf6—e4
5. Hd1—e2 . . . . .

Bogolubow grał w tej pozycji w turnieju magdeburskim przeciw Spielmanowi d4, co okazało się słabe, gdyż czarne po Gf5 otrzymały silne centrum, teraz przez d3 biały będzie mógł wyrzucić skoczka.

5. . . . . . Se4×c3
6. d2×c3 b7—b6
7. Sf3—d4 c6—c5?

Silniejszem było tu e6 z ewentualną groźbą c5.

8. e5—e6!

8. . . . . . f7×e6

Oczywiście czarny nie mógł przyjąć ofiary, gdyż po c×d4 nastąpiłoby 9. Hb5†, Gd7 10. H×d5 ze zdobyciem wieży.

9. Hd1—h5† Ke8—d7

Jeśli 9... g6 to biały gra 10. He5, Wg8 11 Gb5†, Gd7 12 S×e6! z wygraną.

10. Sd4—f3 Kd7—c7
11. Sf3—e5 Gc8—d7
12. Se5—f7 Hd8-e8
13. Hh5—e5† Kc7—b7
14. Gc1—f4! c5—c4
15. Hf4—c7† Kb7—a6
16. Sf7—d8 . . . . .

Białe słusznie rezygnują ze zdobycia wieży i grają na mata.

16. . . . . Sb8—c6
17. Hc7—b7† Ka6—b5
18. a2—a4† Kb5—c5
19. Hb7×c6†!! z matem z następnym posunięciu.

Bardzo żywa partja!

PARTJA Nr. 101

Turniej w Cieplicach Trenczyńskich
Francuska

Białe:	Czarne:
A. Steiner.	R. Reti.

1.	e2—e4	e7—e6
2.	c2—c4	c7—c5
3.	Sb1—c3	Sb8—c6
4.	f2—f4	Sc6—d4
5.	Sc3—e2	e6—e5
6.	Se2×d4	c5×d4
7.	Hd1—f3	d7—d6
8.	f4×e5	d6×e5
9.	Hf3—g3	f7—f6
10.	Sg1—f3	Gc8—e6
11.	d2—d3	Gf8—b4†
12.	Sf3—d2!	Hd8—d7
13.	Gf1—e2	Hd7—f7
14.	0—0	Sg8—e7
15	Sd2—f3	Hf7—g6
16.	Hg3—h4!	h7—h5
17.	a2—a3	Gb4—d6
18.	Gc1—d2	Hg6—h7
19.	Gd2—b4!	Gd6×b4
20.	a3×b4	Se7—g6
21.	Hh4—f2	a7—a6
22.	Wa1—a5	Wa8—d8
23.	b4—b5	a6×b5
24.	Wa5×b5	Wd8—d7
25.	Wb5—b6	Sg6—f4
26.	Wf1—a1	0—0
27.	Ge2—f1	Hh7—h6
28.	Hf2—d2	Ge6—g4
29.	Hd2—f2	Gg4×f3
30.	Hf2×f3	Hh6—g5
31.	Hf3—g3	Hg5—h6
32.	h2—h4	Wf8—e8
33.	Hg3—f2	We8—e6
34.	Wb6—b5	We6—c6
35.	Wa1—a7	Wc6—c7
36.	Wa7—a8†	Kg8—f7
37.	g2—g3	Sf4—g6
38.	Gf1—e2	Hh6—e3
39.	Ge2×h5	He3×d3
40.	Gh5×g6†	Kf7×g6
41.	Hf2—f5†	Kg6—f7
42.	Hf5—h5†	g7—g6
43.	Hh5—h7†	Kf7—e6
44.	Hh7—g8†	i białe wygrały.

Partja № 102

Turniej w Berlinie 1928.
Indyjska

Białe:	Czarne:
G. Stoltz	E. Bogolubow

1. d2—d4 Sg8—f6
2. Sb1—c3 d7—d5
3. Gc1—g5 c7—c6
4. f2—f3 . . .

Posunięcie często w pozycjach analogicznych grywane. Spokojniej i pewnej jest jednak Sf3 z rozwinięciem normalnem e3, Gd3 albo e2 i t. d.

4. . . Hd8—b6
5. Hd1—d2 . . .

Ofiara piona na b2, zresztą dosyć często zdarzająca się w partjach rozpoczętych pionem hetmana Tego rodzaju ofiary nie mogą być, naturalnie, ściśle obliczone, ale białe otrzymują zawsze pewne kompensaty, jak lepsze rozwinięcie lub swobodniejszą pozycję.

5. . . Hb6×b2

Nieprzyjęcie ofiary np. przez 5... Gf5 daje po 6 e4, de, 7. G×f6, ef, 8. fe pewną przewagę białym.

6. Wa1—b1 Hb2—a3
7. e2—e4 e7—e6
8. Gg5×f6 g7×f6
9. e4×d5 e6×d5!

Lepiej niż cd, co zachowałoby dobrą pozycję pionową. Czarne nie zadawalniają się pasywną obroną, lecz szukają ataku na ewentualną pozycję roszady białych. Po posunięciu w tekście otrzymują one dobrą przekątną dla Gc8 jako też otwartą linję e.

10. Wb1—b3 Ha3—e7†
11. Ke1—f2 Gf8—g7
12. f3—f4

Białe nic nie zyskały w ekwiwalencie za swego piona i muszą się starać o wyprowadzenie swych figur.

12. . . . 0—0
13. Gf1—d3 Sb8—d7
14. f4—f5 Sd7—e5!!

Świetne posunięcie. Ofiary skoczka białe nie mogą przyjąć, gdyż po de, fe, czarne, mając dwa piony i granitową pozycję w centrum za figurę, uzyskałyby wyraźną przewagę.

15. h2—h3 Se5—c4
16. Hd2—f4 . . .

Naturalnie nie G×c4, dc, W∾, G×f5 wygrywając drugiego piona.

16. . . . He7—d6
17. Sc3—e2 Wf8—e8
18. g2—g4 b7—b6
19. h3—h4 c6—c5
20. Gd3×c4 Hd6×f4†
21. Se2×f4 d5×c4
22. Wb3—c3 c5×d4
23. Wc3×c4 Gc8—a6 !

Doskonałe posunięcie. Oddanie piona jest tylko czasowe.

24. Wc4×d4 Wa8—c8
25. Wd4—d2 Gg7—h6
26. Sg1—h3

Ten skoczek, który powinien być zawsze wcześnie wprowadzony do gry odgrywa w tej partji rolę biednego statysty.

26. . . . We8—e4
27. g4—g5 . . .

Białe nie mogą bronić Sf4 królem, gdyż po Kf3 decyduje Gb7, a na Kg3, Wc3† wygrywają czarne przynajmniej jakość. Zwracamy uwagę amatorów „ofiarnej" gry na samomat: 27. Kf3, W×f4†?, 28. S×f4, Wc4 poczem 29. g5 nie ratuje z powodu fg, S∞, g4†, ale po Wc4, następuje „zwyczajnie" 30. Wd8†, Kg7, Sh5†.

27. f6×g5
28. Sf4—d5?

Błąd spowodowany brakiem czasu, przed kontrolą; hg dawało jeszcze dobre szanse, gdyż po G×g5, 29. Wg1, h6, 30. Sd5 białe otrzymują zupełnie dobrą grę. Czarny zagrałby z tego powodu po 28. hg Gf8, osiągając przewagę za pomocą swej pary gońców.

28.... We4×h4 !

Czarne ofiarowują jakość, gdyż otrzymują za nią wszystkie piony na skrzydle królewskiem z powodu poźniejszej groźby podwójnej G×f5, oraz g4.

29. Sd5—e7† Kg8—g7
30. Se7×c8 Ga6×c8
31. Kf2—g3 Gc8×f5
32. Sh3—f2 Wh4—a4
33. Wd2—d6 Wa4—a3†
34. Kg3—g2 Gf5—g6

Białe się poddały, gdyż po Sg4 następuje Ge4†.

Uwagi L. Tugan—Baranowskiego.

Partja Nr. 103.

IV partja matchu

Gambit hetmański

Białe: M. Euwe — Czarne: E. Bogolubow

1. d2—d4 Sg8—f6
2. c2—c4 d7—d5

Propozycja pójścia nieznaną drogą.

3. c4×d5 Hd8×d5
4. Sb1—c3 Hd5—a5
5. Sg1—f3 Sb8—c6
6. e2—e3 . . .

Bardzo silnem, nawet zdobywającem przewagę wydaje się 6. Gc1—d2. z następującem e2—e4. Podaje to w wątpliwość cały system obrany przez czarnego a napewno już jego piąte posunięcie.

6. . . . e7—e5
7. d4—d5(?) Sc6—b4
8. Gf1—b5† c7—c6

9. Hd1—a4 Ha5×a4
10. Gb5×a4 b7—b5

Pomimo wymiany hetmanów gra staje się niezwykle ostra i ciekawa. Można było grać 10... Sd5 ale czarny unika uproszczeń.

11. Ga4—b3 Sb4—d3†
12. Ke1—e2 e5—e4
13. Sf3—g5 b5—b4
14. Sc3×e4 Gc8—a6
15. Ke2—f3 c6×d5
16. Gb3—a4†? . . .

To posunięcie jest decydującym błędem. Należało grać 10. S×f6†, g×f. 17. S×f7 (ale nie G×d5, 18. Se5† i nast. Wd8) Naprz. 17... K×f7 18. G×d5†, Ke7 10 G×a8; Se5† 20. Kg3! Wg8† 21. Kh4!

Prócz wyżej podanej gry czarny miałby w tym warjancie wiele dróg ataku, ale zdaje się żadnej wystarczającej. Po zrobionym przez białego błędnym ruchu następuje szybko istny pogrom.

16. . . . Ke8—e7
17. Se4—d2 h7—h6
18. Sg5—h3 g7—g5
19. g2—g4 h6—h5
20. Sh3×g5 h5×g4†
21. Kf3—g2 Gf8—h6
22. f2—f4 g4×f3 e p.†
24. Sd2×f3 Gh6×g5
24. Sf3×g5 Sf6—e4!
25. Sg5×e4 d5×e4
26. Wh1—f1 Wa8—g8†
27. Kg2—h1 Wh8—n3
38. Gc1—d2 Wg8—h8
29. Wa1—d1 Wh3×h2†
30. Kh1—g1 Wh2—h7
31. Wf1—f2 Wh7—h1†
32. Kg1—g2 Wh1—h2†
33. Kg2—g1 Wh2×f2

i czarny wygrał.

Uwagi P. Frydmana.

PARTJA № 104.

Turniej o mistrzostwo Polski w Łodzi 1927 r.

Otwarcie nieprawidłowe

Białe:	Czarne:
A. Rubinstein	**M. Łowcki.**

1. d2—d4 e7—e6
2. e2—e3 c7—c5
3. Sg1—f3 Sg8—f6
4. b2—b3 b7—b6
5. Gc1—b2 Gf8—e7
6. Sb1—d2 Gc8—b7
7. a2—a3 0—0
8. Gf1—d3 d7—d6
9. 0—0 Sb8—d7

Teraz mobilizacja u obydwu stron ukończona. Białe stoją nieco swobodniej, lecz pozycja czarnych jest mocna.

10. c2—c4 Hd8—c7
11. Wa1—c1 Wf8—d8
12. Hd1—e2 Sd7—f8
13. e3—e4 Sf8—g6
14. g2—g3 e6—e5
15. d4—d5 Gb7—c8!

Bardzo dobre posunięcie, na przekątnej a8—h1 goniec nie ma przyszłości.

16. Sf3—e1 Gc8—h3
17. Se1—g2 Hc7—c8
18. f2—f3 Sf6—h5
19. Wf1—f2 Ge7—g5
20. Wc1—e1 . . .

Tu białe mogły grać 20. f3—f4, e5×f4, 21. He2×h5 Gh3—g4, 22. Hh5×g5, f7—f6, 23. Hd5×g6 przyczem otrzymałyby za hetmana trzy małe figury i atak, co zdaje się być korzystnem dla nich.

20. . . . Wd8—f8
21. Sd2—f1 Gh3×g2
22. Wf2×g2 Hc8—h3
23. Sf1—e3 Gg5×e3†
24. He2×e3 Sg6—e7
25. Wg2—f2 g7—g6
26. Gd3—f1 Hh3—d7
27. f3—f4 f7—f6
28. h2—h3 Wa8—e8
29. Kg1—h2 Se7—f5

Ładna kombinacja, którą Rubinstein jednak po mistrzowsku obala, poświęcając hetmana.

30. e4×f5!! e5×f4
31. g3×f4!! We8×e3
32. We1×e3 Hd7×f5?

Lepiej było 32... Wf8—e8

33. Gf1—d3 Hf5—d7
34. f4—f5! g6—g5
35. We3—e6 Wf8—f7
36. Gb2—c1 Sh5—g7
37. Wf2—e2 h7—h6
38. Gc1—b2 Sg7—h5
39. We2—e4 Kg8—h7
40. Gd3—e2 Sh5—g7
41. Gb2×f6 b6—b5
42. Gf6×g7 Kh7×g7
43. Ge2—h5 b5×c4
44. f5—f6† Kg7—f8
45. We6—e7! Wf7×e7
46. f6×e7† Hd7×e7
47. We4×e7 Kf8×e7
48. b3×c4 Ke7—f6
49. Kh2—g3 Kf6—e5
50. Kg3—g4! Ke5—d4
51. Kg4—f5 Kd4×c4
52. Kf5—e6 Kc4—b3
53. Ke6×d6 c5—c4
54. Kd6—e5

czarne poddały się.

Uwagi T. Regedzińskiego

PARTJA № 105

Turniej o mistrzostwo Polski w Łodzi 1927

Debiut hetmański

Białe: A. Blass

Czarne: H. Friedmann

1. Sg1—f3 d7—d5
2. d2—d4 Sg8—f6
3. c2—c4 e7—e6
4. Sb1—c3 Sb8—d7
5. c4×d5 e6×d5
6. Gc1—f4 c7—c6
7. h2—h3 . . .

Aby po e2—e3 nie odpuścić do zamiany gońca f4 przez Sf6—h5.

7. . . . Sf6—e4
8. e2—e3 Sd7—f6

Manewrem Hd8—a5, Gf8—b4 i c6—c5 czarne mogły przejść do ataku, co wydaje się być korzystnem dla nich.

9. Gf1—d3 Hd8—a5
10. Hd1—b3 Gf8—b4
11. Wa1—c1 Gc8—f5
12. Gd3—e2 . . .

Strata tempa, lepiej byłoby grać Gd3×e4.

12. . . . 0—0
13. 0—0 Gb4×c3
14. b2×c3 b7—b5
15. Wf1—d1 Sf6—d7
16. Sf3—e5 Sd7×e5
17. Gf4×e5 . . .

Wskutek bezplanowej gry czarnych białe zachowały dwa gońce i przewagę.

17. . . . Wf8—d8
18. Ge2—d3 Gf5—e6?
19. Hb3—c2 f7—f6
20. Ge5—f4 f6—f5
21. f2—f3 Se4—d6
22. g2—g4! . . .

Doskonale! Ponieważ czarne osłabiły swoje skrzydło królewskie, białe przechodzą do ataku.

22. . . . g7—g6

23. Wd1—d2 Sd6—c4
24. Wd2—g2 . . .

Tu 24. g4×f5, Sc4×d2 25. f5×e6!, Sd2×f3† 26. Kg1—h1 prowadziłoby prędzej do celu.

24. . . . Sc4—a3
25. Ha2—f2 f5×g4
26. h3×g4 Wd8—d7
27. Wg2—h2 Ha5—d8
28. Kg1—g2 Sa3—c4
29. Wc1—h1 Hd8—e8

Groziło 30. Gd3×g6, h7×g6 31. Wh2—h8†

30. Wh2—h6 Wd7—g7
31. Wf2—h4 Fa7—a5?
32. Wh6×h7 Wa8—a7
33. Wh7—h8† Kg8—f7
34. Wh8×e8 i białe wygrały.

Uwagi T. Regedzińskiego.

PARTJA № 106.

Turniej o mistrz. Polski 1927 r.

Gambit hetmański

Białe	Czarne
Chwojnik	**Daniuszewski**

1. d2—d4 Sg8—f6
2. c2—c4 e7—e6
3. Sb1—c3 d7—d5
4. Sg1—f3 d5×c4
5. Hd1—a4† . . .

Biały chce odbić piona hetmanem, a gońca f1 wyprowadzić na g2, co utrudni czarnym rozwój skrzydła hetmańskiego. Godna uwagi idea jest zdaje się nowością teoretyczną.

5. . . . Sb8—d7
6. g2—g3 Gf8—e7
7. Gf1—g2 0—0
8. Ha4×c4 c7—c5

Czarny nie chce mieć gry ścieśnionej, ale ten jedyny zresztą sposób uniknięcia jej pociąga za sobą osłabienie skrzydła hetmańskiego. Już po siódmem posunięciu biały ma lepszą partję. Wina szóstego ruchu czarnego, który należało zastąpić przez c7—c5.

9. d4×c5 Ge7×c5
10. 0—0 a7—a6
11. b2—b4 Gc5—e7
12. Hc4—b3 Sd7—b6
13. a2—a3 Sb6—d5

Czarny dąży do uproszczenia. Już teraz przewaga białego jest bardzo duża.

Czarny ma wielkie trudności z uruchomieniem gońca c8 i w związku z tem wieży a8. Prócz tego hetman ulega atakom wież i lekkich figur przeciwnika.

14. Wf1—d1 Hd8—c7
15. Gc1—b2 Sd5×c3
16. Gb2×c3 Wf8—d8

Nie 16... Gd7 bo 17. Ge5, Hc8 18. Wac1, Gc6 19. Sd4 i w najbliższej przyszłości biały zdobędzie piona c6.

17. Gc3—e5 Hc7—b6
18. Wa1—c1 Wd8×d1
19. Hb3×d1 Sf6—g4
20. Ge5—d4 Hb6—d8
21. h2—h3 Sg4—f6
22. Wc1—c3! Sf6—e8
23. Wc3—d3 Hd8—c7
24. Gd4—e5 Hc7—b6
25. Ge5—d4 Hb6—c7
26. Gd4—b2 f7—f6
27. Hd1—b3 Kg8—f8
28. Sf3—d4! Hc7—b6

Po 28. . . . e5 29. Se6† Ge6 30. H×e6 i nie byłoby ratunku od groźb Wd7 i Gd5.

29. Gg2—e4! g7—g6
30. Gb2—c1 Kf8—g7

Na 30. . . . Kf7 nastąpiłaby piękna gra 31. Ge3, Hc7 32. Wc3 i na dowolny ruch hetmana poświęcenie na c8 i zabicie skoczkiem na e6. Pozostawiamy czytelnikom analizę warjantów.

31. Gc1—e3 Kg7—h8
32. Sd4—c6 Hb6—c7
33. Sc6×e7 Hc7×e7
34. Ge3—c5 He7—c7
35. Hb3—d1! . . .

Pointa manewru. Biały hetman i wieża wdzierają się do fortecy nieprzyjacielskiej.

35. . . . Kh8—g7
36. Wd3—d8 Kg7—f7
37. Hd1—d2 f6—f5
38. Ge4—f3 Wa8—b8
39. Hd2—h6 Czarne poddały się.

Chwojnik przeprowadził partję w stylu wielkiego mistrza.

Uwagi P. Frydmana.

Feliks Gątkiewicz (Kraków)

Urywek z wykładu „Okruchy z historji szachów."

poświęcony Krakowskiemu Klubowi Szachistów z powodu 35 letniego jubileuszu klubu.

Szachy w Polsce. Do Polski przynieśli szachy prawdopodobnie benedyktyni i cystersi za Bolesława Chr. Więc w Tyńcu, w Międzyrzeczu, na Łysej Górze kryły się szachy, ogółowi przy niskiej kulturze długo nieznane. W XII. w. dopiero przyniesione „saki" z Ziemi św. przez polskich rycerzy, zdobyły popularność, stały się własnością naszej kultury, podobnie jak u innych cywilizowanych ludów.

Wyrazy „szach i mat" i inne techniczne wyrazy gry szachowej stosowano w mowie potocznej, przysłowiach, zwrotach oratorskich, w heraldyce, w piśmiennictwie. Np. „szach mat" „szachem pada" i w „szachach poznać przyjaciela", „zamatować kogoś", trzymać w szachu" „szachem o niebo" (Skarga). Ty dziś dajesz szach złej fortunie z matem" (Potocki), „nie dbają dziś o rozum tylko szachowany" (Paprocki). Herb Wczele z r. 1461 ma na tarczy szachownicę i t. d. Wyrazy kratowany, haftowany, wzorzysty, zastępowano słowem „szachowany". Grano w szachy dla rozrywki, dla zysku, uprawiano hazard, przeciw któremu wydano statut za Kazimierza W., grożący karami szulerom szachowym. Nie lepiej było i za Jagiellonów, skoro za Zygmunta I. wznowiono statut Kazimierzowski. Cech tokarski w Poznaniu 1732 wydał przepis, mocą którego patent na majstra tokarskiego dostać można za zrobienie szachów, uznanych przez komisję za arcydzieło. W Muzeum Czartoryskich w Krakowie są warcaby i szachy historyczne. Warcaby St. Batorego 1584. Białe koła z wizerunkiem króla, czarne hetmana Zamojskiego, z drugiej strony orzeł polski.

Szachy darował Mahomet IV. Mik. Sieniawskiemu za J. Sobieskiego. Figury przedstawiają osoby, z masy perłowej, kości słoniowej, wysokiej artystycznej roboty. Jan Ostroróg w początkach XVII. w. oznaczył pola szachownicy literami i liczbami. Czerpał materjał ze źródeł hiszpańskich. Wł. Niedźwiedzki opracował szachy krytycznie.

W poezji polskiej są dwa arcydzieła: Jana Kochanowskiego „Szachy" i A. Mickiewicza „Warcaby". Szachy powiastka poetycka 1566. r. napisana pod wpływem dziełka poety włoskiego Widy: Scacchorum ludus, Gra w Szachy.

Na tle oryginalnej fabuły opisuje Kochanowski dowcipnie figury, ich nazwy, ruchy, ustawienie, waleczność i zaciętość w bitwie bab, popów, rycerzy, rochów i drabików.

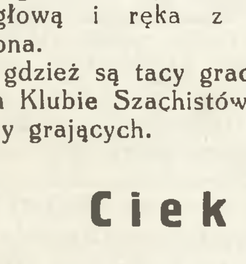
„Drewniane trupy wszędy wokół leżą. A tu co dalej tem się bardziej rzeżą. Szyku nie patrzą, społem się motają. Czarni lada gdzie i biali padają. Rada, dwór, drabi społem się mieszają. Nie więcej, jeno po bindach się znają”. Czyjeż to zastępy? Kto je śle na rzeź? Jak przed tysiącami lat Menelaus i Parys z bojów i ludzi pomocą o piękną Helenę na równiach Skamandru pod Troją: tak Borzuj i Fiedor, szlachetni dworzanie o nadobną Annę, córkę Tarsesa, króla duńskiego ten bój zacięty wiodą na szachowym stole. Noc przerywa zapasy. Sprzeczne uczucia krążą w sercach wodzów. Z nadzieją zwycięstwa zasypia Borzuj; myśl o klęsce spędza Fiedorowi sen z powiek. Królewna znów niepokojem dręczona o los walki, mimo późnej pory nocnej wyjednała sobie u straży wstęp do sali gry. Stwierdziwszy prawie beznadziejną partję Fiedora, taką rade zostawiła graczom.... dobry rycerz jest od zwady, Popu też nieźle zachować od rady, Dać za miłego wdzięczną rzecz nie szkodzi. Piechota przed się, jako żywo chodzi”. Obróci rocha na króla rogami, Sama wynidzie, zalawszy się łzami. Pytyjską radę wyśmiał Borzuj, pewny wygranej. Fiedor po dłuższym namyśle rozwiązał zagadkę i partję wygrał. Jemu to sprzyjała królewna. Więc i w szachach „nie trać nadzieje, jakkolwiek ci się dzieje”.

„Warcaby”, poemat dydaktyczny, pseudoklasyczny, upamiętniają grę Mickiewicza z Marylą. Maluje tu trzy sylwetki graczy przewybornie:. „Nie prędko do potyczki bohater przybawi co się powolnie wlecze, jak ów togat Fabi (Fabiusz Kunktator przeciw Hannibalowi), nie śmiąc ni uciekać, ani stawiać czoła, wyda rozkazy, znowu wydane odwoła. To w przód, to w tył podjeżdża, patrzy, głową kręci, myśli, w tem co umyślił wypadło z pamięci. I przegrawszy nareszcie, po rozwagach długich poznał, że sam się nudził i nie bawił drugich. Równie śmieszny, kto drobnych obyczajem dzieci bez rozwagi, bez celu oślep w ogień leci. Biją jeśli natrze, łowią jeśli zmyka. Ginie wreszcie nie ciesząc zgonem przeciwnika. Ten tylko słusznie wielkie graczu imię bierze, kto odwagę i męstwo w równe trzyma mierze, czyja głową i ręka z bojem oswojona, kto i dobrze obmyśli i prędko wykona.

A gdzież są tacy gracze? Wieszcze słowa słyszę (parafraza) „w Krakowskim Klubie Szachistów towarzysze“. Tak, tu i wszędzie spotykamy te trzy typy grających.

Ciekawe pozycje

I.

Pozycja z partji dwóch silnych szachistów warszawskich. Białemi grał Gabriel Fogel, zwycięzca ostatniego turnieju akademickiego. Biały forsuje wygraną.

1. Gc1—f4!!

Poświęcenie figury dla zdobycia dla swej wieży pola e7.

1 . . . Gd6×f4
2. Gc2×g6†! Kh7—g8
3. Gg6×f7†! i mat najdalej w trzeciem posunięciu.

Uwagi P. Frydmana.

II.

Powyższa pozycja miała miejsce w partji granej w Warszawie między p. X, a silnym przedstawicielem II klasy polskiej Papiewskim.

Czarny jest słabszy o wieżę, ale dobra pozycja figur umożliwia mu wykonanie wiele obiecującej kombinacji.

1 . . . Sf6—e4
2. Hc3—c1 Sd4—f3†!
3. Kg1—h1?

Należało bić skoczka i na 3... Ge2×f3 grać 4 Gc4—e2! (4. Sd2, Hh4! 5. S×f3, Hg4 i wieczny szach). Prowadziło to do zawiłości, których biały nie powinien był się obawiać Błędny ruch królem umożliwia partnerowi piękną grę wygrywającą.

3 . . . He7—h4!
4. h2—h3 Hh4—g3!!

i nieuchronny mat w następnym posunięciu.

Uwagi P. Frydmana.

III.

Pozycja z partji Daniuszewski—Frydman z turnieju o mistrzostwo Polski w 1927 roku. Wydaje się ona prostą i remizową, ale czarny, dążący za wszelką cenę do wygranej, znajduje możliwość niezwykłej, podstępnej gry.

1 . . . Sg6—h4!
2. Gd3×h7† Kg8—h8!

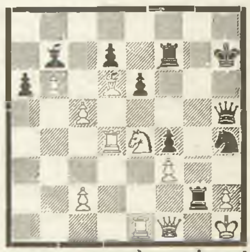
Biały zabił piona z szachem, lecz nagle sytuacja jego okazuje się niebezpieczna (naprzykład grozi 3... g7—g6, albo 3... Sh4×g2). Na 3. Gh7—d3 nastąpi S×g2! (silnem również jest Gh3!) 4. K×g2 Gh3†. 5. Kh1, Hg4, 6. Gf1, Hf3†, 7. Kg1, G×f1! 8. W×f1, We4, 9. Wfe1 f5! (lepsze niż Hh3) z wygrywającym atakiem.

3. Gh7—g6! Ge6—f7
4. Gg6—d3! Hd7—g4
5. Gd3—f1 Sh4—f3†
6. Kg1—h1 Sf3×e1
7. Wa1×e1.

Biały obronił się znakomicie, wszystkie jego posunięcia były najlepsze. Teraz czarny wprawdzie ma jakość za piona więcej, ale wygrana jest bardzo wątpliwa. Partja zakończyła się na remis.

Uwagi P. Frydmana

IV.

Pozycja ta wydarzyła się w partji dwóch niemieckich amatorów. Białemi grał G. Wojtech, czarnemi M. Schiffer, obaj z Lipska. Czarne rozstrzygnęły partję efektowną kombinacją.

1 . . . Wg2×h2†!

Oczywiście wystarczało tu również G×e4 2. Wd×e4 Wfg7, gdyż na W×f4 nastąpiłoby Wh2† i Sf3† Gra jednak biały 2 f×e4 i po Wfg7 3. H×f4 broni pola h2, to nastąpi Sf3 4. Wdd1 S×h2 5. H×h2 W×h2 6. G×h2, Hf3†

Poświęcenie wieży jest równie silne, jak piękne.

2. Kh1×h2 Sh4×f3†
3. Kh2—g2 Wf7—g7†
4. Kg2—f2 Hh5—h2†!!
5. Kf2×f3 Wg7—g3†!
6. Kf3×f4 i po ruchu Hh4† białe dostają mata w 3 posunięciach, poświęcając jeszcze jedną wieżę.

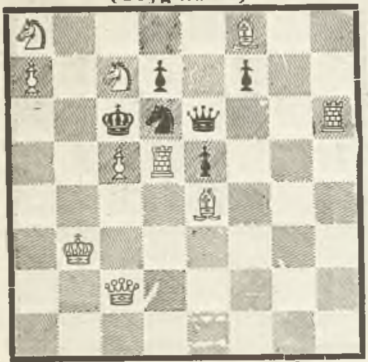
Dział Zadań

pod redakcją M. Wróbla.

L. 137. J. H. MAAS

Holandja

(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L. 138. L. TUGAN-BARANOWSKI

Warszawa

(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L. 139 Jos. OPDENOORDT

Holandja

(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L: 140. Z. ZILAHI

Budapeszt

(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L. 141 S. LIMBACH

Lwów

(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L. 142. E. WOLAŃSKI

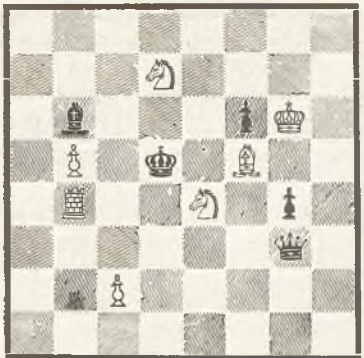
G. Śląsk

(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L. 143. A. F. JANOVCIC
Rumunja
(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L. 144. C. SCHULZ
Niemcy
(Oryginalne)

Mat w 2 posunięciach

L: 145 V. HOLST

Mat w 3 posunięciach

L: 146 H. C. HANSEN

Mat w 2 posunięciach

L.147F.P.HOVGAARD

Mat w 3 posunięciach

L. 148 O. VOTRUBA
I. nagr. Narodni Politika 1928

Mat w 3 posunięciach

L. 149 A. AKERBLOM
I. nagr. Göteborg 1927

Mat w 3 posunięciach

L. 150. J. J. EBBEN
I. nagr. Tijdschrift 1927

Mat w 3 posunięciach

ROZWIĄZANIA.

L: 71. G. Renaud 1.Ge2 Wge2 2.Wh6!, Gbe2 2.d6! Ideę tego zadania zrozumiemy łatwo skoro zbadamy dwa złudne rozwiązania 1d6 Wg1! i Wh6 Wbf2! Ideą więc są wzajemne krytyczne ruchy wież. Wstęp raczej należy uważać za słaby.

L: 72. K. Hartlaub 1Hf7! Gb7 2c×d6!, Ge2 2S×e2, Gc8 2Sh3!,

Ge4 2Sd5†, d5 2 Hf6. Praca, o szczególnie żywej grze i dwu wzorowych, obrazach matowych, pierwszy warjant oparty na wykorzystaniu linji przez tempo.

L: 73. Dr. Z. Mach. 1. Ha4 ∽ 2 Hc2, h4 2Hd1†, e4 2. He8! Zręczne powiązanie zbliżonych do siebie siatek matowych.

L: 74. S. Molnar. 1. Wb4! White to play o trzech dodanych matach.

L: 75. S. Hertman 1. Sf3! Również ciekawa zamiana matów, pozycja ciężka.

L: 76. S. Lewmann. 1. Wb4! Gra polega na uwalnianiu dwu związanych białych figur.

L: 77. D. Przepiórka 1 He8! ∽ 2 He4† e2 2 He3†,cd 2. He5† Trzy poświęcenia hetmana na jednej linji, pod tym względem jest to koncepcja zupełnie nowa.

L: 78. D. Przepiórka 1. Hh5! S×g5 2. He2†, Se4 3. Hb5†, Sc5 4. He8†! Niezwykle oryginalny pomysł gry głównej, hetman daje mata z pierwotnego stanowiska. Niestety ta piękna praca ma uboczne rozwiązanie 1. Sh6, jak to podało kilku czytelników.

W zadaniu L. 122 (E. Lorber) biały pion f3 ma stać na g3!
W zadaniu L. 129 (J. Hartong) król czarny stoi na h8
W studjum E. Wolańskiego L. 134 wieża na g7 powinna być czarna.
W studjum W. Jaskółki prosimy dodać czarnego piona na h2.

Bibljografja.

W roku bieżącym upływa 25 lat od czasu założenia duńskiego związku szachowego. Z okazji tego jubileuszu wydany został piękny numer specjalny „Skakbladet" całkowicie poświęcony historji szachów w Danji od czasu powstania związku. A Danja ma się czem poszczycić! W dziedzinie zadań nazwiska J. Möllera, N. Höega, J. Jespersena i wielu innych mówią same za siebie, co się zaś tyczy gry praktycznej, wymownym jest sukces maleńkiej Danji na zeszłorocznym turnieju narodów w Londynie, gdzie drużyna duńska przy b. silnej konkurencji zajęła drugie miejsce. Z obficie ilustrowanego zeszytu „Skakbladet" przytaczamy zadania Nr. 145 — 148.

Duńskiemu Związkowi Szachowemu życzymy dalszych lat owocnej działalności.

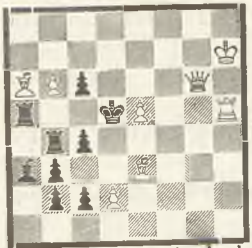
* * *

Dr. E. Palkoska. Idea i ekonomja w zadaniu szachowem.

Jest to jeden z najcenniejszych zbiorów zadań, wydanych ostatnio; autor wielki znawca ułożył materjał podług idei, zaopatrując własne kompozycje ciekawym teoretycznym wstępem. Sam tytuł „Idea i ekonomja" wprowadza nas w istotę prawdziwej kompozycji, zaś pewnie odchylenia od ogólnych norm oświetlają twórcze oblicze autora. Wprawdzie mielibyśmy kilka zastrzeżeń co do studjów konstrukcyjnych, poprawianie dobrze skonstruowanych zadań klasycznych np. Loyda (34), czy Kohtza (38) uważamy za zbyteczne, jednak te drobiazgi giną w całości. Zresztą przestudjowanie tej części dzieła wykaże dobitnie, jak wielkie znaczenie w kompozycji posiada technika. Zadania o najwyższej jakości, tak pod względem idei,

jak i wykonania, trzy o głębokiem założeniu prace przedrukowujemy w naszym numerze.

L. 151 Trollhättan 1925

Mat w 3 posunięciach

L.152 I-II n. Trollhättan 1927

Mat w 3 posunięciach

L. 153 1 n. Hanauer Anzeiger 1921

Mat w 3 posunięciach

Rozwiązania wzorowe, szkoda jednak, że bez komentarzy, gdyż w dzisiejszym stadjum rozwoju kompozycji uwagi są warunkiem sine qua non.

Naszym zadaniowcom ten świetny zbiór zadań polecamy jak najgoręcej.

KRONIKA

Gniezno. W dniu 8 stycznia b. r. odbyła się pod przewodnictwem generała Taczaka uroczysta akademia z okazji pięciolecia klubu szachowego. Klub ten został założony z inicjatywy W. Mallowa w r. 1922. Począwszy od roku 1924 klub rozwinął szerszą działalność organizując mecz z poznańskim klubem szachowym, a w roku 1926 turniej o mistrzostwo Gniezna; zwycięzcą wyszedł wtedy J. Bogdas. W roku 1927 mistrzostwo miasta zdobywa M. Seredyński, a 1928 roku M. Radwański. W miesiącu lutym zarząd ukonstytuował się w następującym składzie: Dr. Chrystjan Jurek prezes, J. Czech wiceprezes, R. Pilgram sekretarz, I. Tokarski zastępca, E. Sander skarbnik, A. Łabuński gospodarz.

W najbliższym czasie zostanie rozegrany cały szereg turnieji międzynarodowych, w lipcu kongres w Tenby (British Chess Federation) i w Hadze (Fide) w sierpniu w Dortmuncie, i w Kissingen ze współudziałem Capablanki i w październiku w Berlinie.

Tytuł mistrza Fide według oficjalnego doniesienia otrzymał Bogolubow po zwycięstwie w meczu nad Euwem.

Mecz międzymiastowy Middelburg (Holandja) i Gandawa (Belgja) zakończył się pewnem zwycięstwem Holendrów w stosunku $10^1/_2$ p. do $4^1/_2$ p.

Trzeci turniej południowo-amerykański przy współudziale wszystkich najlepszych graczy przyniósł zwycięstwo Robertowi Grau $13^1/_2$ p. Drugie miejsce zajął L. Palau $12^1/_2$ p. znany nam z ostatniej Olimpiady paryskiej i turnieju narodów w Londynie w 1927 roku. Dalsze miejsca zajęli S. Mendes $11^1/_2$ p. H. Maderna 11 i Roman $10^1/_2$ p.

Mistrzostwo Argentyny zdobył Reca 14 p. z 16, drugim był L. Palau 10 p. Dalsze miejsca zajęli Villegas 8 p. i Coria $7^1/_2$ p.

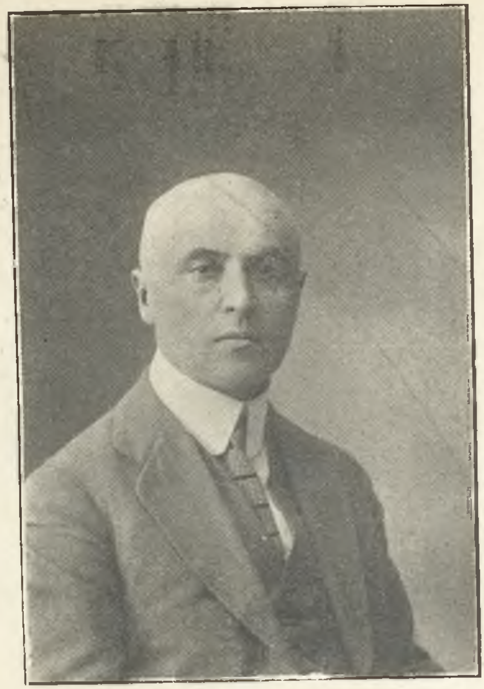
W turnieju jubileuszowym Göteborskiego klubu szachowego, jako zwycięzca wyszedł O. Nillson.

W turnieju przedolimpijskim w Perugji (Włochy) pierwsze miejsce zajął S. Rosselli 6 p, Monticelli $5^1/_2$ p. Sacconi 4 p. De Nardo i Marotti $3^1/_2$ p. Ci gracze będą więc według wszelkiego prawdopodobieństwa reprezentowali Włochy na tegorocznej olimpiadzie w Hadze.

Turniej o mistrzostwo Francji dla pań zgromadził dziesięć zawodniczek. Pierwszą nagrodę otrzymała panna Schwarcman z Rygi zamieszkała w Paryżu, która osiągnęła 100% wynik 10 p. — 10! Tytuł mistrzyni Francji nadany został pierwszej francusce pani d'Autremont 8 p. Dalsze miejsca zajęły panie Pape i Ducli (Szwajcarja) $6^1/_2$ p.

Mistrzostwo Londyńskiego klubu szachowego przy licznym współudziale zdobył A. G. Thomas 15 p. nie przegrywając żadnej partji, za nim o pół punktu V. Buerger $14^1/_2$ p. Goldstein 13 p. Mitchel 11 p. Heath i Walker $10^1/_2$ p. Zawodników 18, przyczem z wyjątkiem Sergeanta, który zawiódł, nawet dwaj przedostatni uzyskali $^1/_3$ punktów.

OBECNE WŁADZE ŁÓDZKIEGO TOW. ZW. GR. SZACH.

PREZES S. ROZENBLAT

CZŁONKOWIE ZARZĄDU

PREZES M. GRAWE
1912 r.—1913 r.

PREZES M. WEINREICH
1913 r.—1920 r.